

PODDUKLIANSKY

KNIHOVNÍK

Ročník 15 číslo 1

2024

Časopis Poddukľianskej knižnice vo Svidníku

KRÁSNE VEĽKONOČNÉ SVIATKY

OBSAH

Knižnica pre všetkých	1
Fond na podporu umenia podporil projekt Police plné kníh	7
Oddelenie ako ho (ne)poznáte	8
Regionálne osobnosti – Emil Kubek	11
Knižné novinky 2024	15
Knihovnícke všeličo	17
Pranostiky a povery	19
Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia	21
Keď miluješ knihy...	22
Logická hra	23

PREŠOVSKÝ SAMOSPRÁVNÝ KRAJ
Prešovský samosprávny kraj
Podduklianska knižnica vo Svidníku

Týždeň slovenských knižníc 2024

Každý je iný, spoločne sme silní...

Knižnice pre všetkých

4.3.2024 Začínam čítať!
 Informačná výchova a slávnostné pasovanie prvákov za čitateľov knižnice

5.3.-8.3.2024 Prvýkrát v bibliobuse
 Informačná výchova pre žiakov ZŠ v obciach regiónu

5.3.2024 Čas na príbeh: Pretože si výnimočná
 Zážitkové čítanie pre detských návštevníkov knižnice

6.3.2024 Čitateľský maratón
 Detský maratón v čítaní pre ZŠ mesta Svidník

6.3.2024 Martin Sarvaš a jeho rockové texty
 Beseda s rockovým textárom, producentom a manažérom hudobnej skupiny Tublatanka

6.3.2024 Hopsa, malý zajačik!
 Kreatívne tvorenie s detskými používateľmi

7.3.2024 Rozprávarkari: oslobodte Dobšinského rozprávky
 Klub spoločenských hier pre deti

8.3.2024 Dokáž, že si sčítaný!
 Vedomostná súťaž pre čitateľov bibliobusu

4.3.-8.3.2024 Požičaj si ma
 Online prezentácie knižných noviniek

PK poskytne benefity pre nových čitateľov v podobe zvýhodneného členského poplatku za 10 centov a odpustenie sankčných poplatkov za oneskorené vrátenie dokumentov

Pod záštitou prezidentky SR
 Zuzany Čaputovej

SAK Slovenská asociácia knižníc

Z verejných zdrojov podporený
 Ústav na podporu umenia
 ako hlavný partner projektu

Čítanie je jednou z aktivít, ktoré podnecujú obrazotvornosť, rozvíjajú fantáziu, obohacujú slovnú zásobu, ovplyvňujú životné hodnoty. Podduklianska knižnica v rámci TSK –

Týždeň slovenských knižníc 2024 zorganizovala **6. marca 2024** detský **čitateľský maratón**, ktorého sa zúčastnili žiaci 3. ročníkov všetkých

základných škôl v meste Svidník. Cieľom podujatia je podporiť a zvýšiť záujem detí o čítanie. Každé čítajúce dieťa bolo po splnení podmienok započítané do konečného počtu čítajúcich. Podmienkou započítania účastníka bolo prečítanie úryvku z knihy nahlas a zapísanie sa do prezenčnej listiny. Do súťaže sa zapojilo 128 čítajúcich detí. Zvít'azili žiaci ZŠ, Ul. 8. mája. Ďalšie miesta: CZŠ sv. Juraja, ZŠ Alexandra Pavloviča, Spojená škola ZŠ a ZŠ, Ul. Karpatská.

Pozvanie do Podduklianskej knižnice prijal významný rockový textár a básnik **Martin Sarvaš**, ktorého si mnohí

spájame predovšetkým s kapelou Tublatanka, ktorej bol dvorným textárom a manažérom. Jeho piesne vošli do dejín slovenskej hudobne scény – písal texty napr. pre skupiny Hex, Fragile, Magma, Elán, Fermáta, Modus, pre Janka Lehotského, Petra Lipu, Laca Lučeniča, Ľuba Beláka, Paľa Haberu, Zdenu Studenkovú, Dušana Grúňa, Mariku Gombitovú a iných. Pútavou a zaujímavou formou prezentácie previedol

študentov Gymnázia DH rockovou poéziou, tvorbou textov piesní, ale aj históriou modernej hudby na Slovensku. Toto stretnutie, ktoré sa uskutočnilo **6.3.2024** spríjemnil aj ukázkami piesní od rôznych slovenských interpretov.

TSK to boli nielen rôznorodé akcie, ale aj zápisy nových čitateľov do knižnice, či odpustenie pokút za nevrátenie kníh. V Týždni slovenských knižníc sa do knižnice takto zapísalo zdarma 78 nových čitateľov, knihy vrátilo 26 čitateľov a hodnota odpustených poplatkov činila 79,35 €.

oo

V marci, mesiaci knihy, už tradične uskutočňujeme pre prvákov ZŠ v meste informačné výchovy, ktoré sú zároveň spojené so **slávnostným zápisom prvákov do knižnice**.

Keďže prváčikovia už poznajú skoro všetky písmenká abecedy, vedia už čítať, ale aj písať, tak nastal čas nielen na návštevu knižnice, ale aj na požičanie si knihy. V knižnici sa prváci na týchto zápisoch oboznámili nielen s knižnicou, jej funkciou, ale aj so základnými vedomosťami o

zložení a funkcii knihy.

Hlavným cieľom informačnej výchovy pre žiakov základných škôl je naučiť ich orientovať sa v knižnici a v knižničných dokumentoch, ako sa správať v knižnici, ale aj ako správne a šetrne zaobchádzať s knihami. Žiaci, ktorí sa zapísali do knižnice, si mali možnosť vypožičať svoje prvé knihy.

Veríme, že táto návšteva ich naštartuje tým správnym smerom, a že tak získajú kladný vzťah ku knihám a k čítaniu, a že čítanie bude neodmysliteľnou súčasťou ich života.

oo

Medzinárodné podujatie pod názvom Noc s Andersenom sa v Podduklianskej knižnici konalo pod názvom **Popoludnie s Andersenom**, keďže sme upustili od prenocovania detí v knižnici. Podujatie sa tradične koná pri príležitosti výročia narodenia významného

dánskeho rozprávkara Hansa Christiana Andersena. Tohto roku to bolo už 219. výročie od jeho narodenia a konalo sa **22. marca**, o niekoľko dní skôr ako v predošlé roky. Popoludnie s Andersenom je to predovšetkým celý rad sprievodných akcií, počnúc privítaním detí v knižnici, oboznámením ich s programom, ktorý pozostával z dramatizácie rozprávky Cisárove nové šaty, ktorú pre deti pripravili žiaci ZUŠ-ky. V programe nechýbalo ani čítanie Andersenových rozprávok,

rôzne súťaže a hry, ale aj občerstvenie. Nakoniec si deti pozreli animovanú rozprávku Škaredé káčatko a po odovzdaní Pamätných listov a malých drobností sme sa s deťmi rozlúčili.

Prešovský samosprávny kraj a Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove pod záštitou Predsedu PSK vyhlásili 7. ročník čitateľskej súťaže: **KNIHA ROKA PSK 2023**.

Cieľ súťaže:

Propagácia a podpora regionálnej knižnej tvorby vydanéj v roku 2023, ktorá je spätá s regiónmi Prešovského samosprávneho kraja tematicky, osobou autora textovej alebo obrazovej časti.

Súťažné kategórie:

- 1) Beletria pre deti a mládež
- 2) Beletria pre dospelých
- 3) Náučná literatúra
- 4) Populárno-náučná literatúra
- 5) Ukrajinská a rusínska literatúra

Podmienky nominácie kníh do súťaže:

Do súťaže môžu byť nominované knihy v slovenskom, ukrajinskom a rusínskom jazyku, vydané od 1. januára 2023 do 31. decembra 2023, a to na základe údajov v tiráži knihy. Nominované tituly musia byť späté s regiónmi Prešovského samosprávneho kraja tematicky alebo osobou autora textovej či obrazovej časti. Nominované môžu byť len tlačené knihy, graficky a knihársky spracované do formy zväzku viazanej alebo brožovanej publikácie, ktorej bolo pridelené ISBN. Môžu obsahovať výlučne text, môže ísť o obrazovú publikáciu alebo text kombinovaný s obrazovou časťou.

Predkladatelia nominovaných kníh:

Čitateľská verejnosť, autori, zostavovatelia, redaktori, vydavatelia, kníhkupci, distribútori kníh, knižnice.

Elektronická prihláška:

Všetci predkladatelia doručia najneskôr do **30. 4. 2024** dva nepoškodené výtlačky knihy do svojich regionálnych knižníc. Zároveň majú do uvedeného dátumu povinnosť vyplniť elektronickú prihlášku:

Študenti Gymnázia DH vo Svidníku uskutočnili v spolupráci so ZŠ, Ul. 8. mája a Podduklianskou knižnicou dňa **25.3.2024** v Podduklianskej knižnici podujatie pod

názvom **Deň európskych autorov** pre žiakov 8. ročníkov všetkých svidníckych základných škôl. Po besede so spisovateľom Júliusom Paňkom a jeho manželkou a prekladateľkou Máriou Paňkovou, nasledovalo čítanie z knihy Malý princ v podaní študentom gymnázia a Kahoot Quiz a pexeso.

oo

Žiaci 3. ročníka ZŠ, Ul. 8. mája pod vedením p. učiteľky Mgr. Anety Vanátovej pripravili pre klientov zariadenia pre seniorov, SENIORSITY v Stropkove, ktorí **26.3.2024** navštívili knižnicu, dramatizáciu niekoľkých známych rozprávok. Potom sa klienti oboznámili s jednotlivými oddeleniami a prácou v knižnici a porozprávali sa aj o blížiacich sa veľkonočných sviatkoch.

Nadežda Mičáková

Podduklianska knižnica vo Svidníku je verejnou, univerzálnou knižnicou s komplexnými knihovníckymi informačnými službami pre všetkých používateľov. Knižnica vytvára podmienky pre získanie čitateľských návykov už od raného detstva, podporuje vzdelávanie, poskytuje príležitosť pre osobný a tvorivý rozvoj. Snahou celého kolektívu je upevnenie postavenia knižnice a jej významu v meste a regióne. Knižnica dokáže zaujať, zabezpečiť hľadané informácie, poskytnúť všetky možnosti pre kvalitné využitie voľného času, pomoc pri štúdiu i rekvalifikácii. Sme tu nielen pre dospelých a študujúcu mládež, ale aj pre deti, ktorým chceme otvoriť cestu do sveta rozprávok a fantázie, do sveta, kde dobro a láska majú svoju cenu.

Keďže k základným úlohám v knižnici patrí doplňovanie knižničného fondu, jeho uchovávanie a sprístupňovanie, pracovníci knižnice tejto úlohe venujú náležitú pozornosť. Aby sa skvalitnila a vylepšila situácia v doplňovaní knižničného fondu, hľadáme okrem finančných prostriedkov na bežný transfer knižnice aj iné zdroje ich získavania a jedným z takýchto zdrojov je aj grantový systém Fondu na podporu umenia v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, do ktorého sa každoročne zapájame. **V roku 2023 sme takto získali 10 000 .- €, za ktoré sme kúpili 800 zv. kníh**, t.j. 674 titulov do stacionárnej knižnice, ale aj do bibliobusu. Knižný fond, v ktorom sú rozprávky, príbehy zo súčasnosti, ale aj zábavné príbehy pre chlapcov a dievčatá, sme nakúpili hlavne pre deti a mládež a budú im slúžiť pri ich ďalšom vzdelávaní a trávení voľného času. Pre dospelých a študentov na stredných a vysokých

školách sme knižničný fond obohatili o literatúru z oblasti psychológie, pedagogiky, sociológie, ekonomiky, manažmentu, rôzne encyklopédie, slovníky, knihy populárno-náučné, pôvodnú slovenskú tvorbu, slovenskú prekladovú literatúru, ako aj knihy všeobecného zamerania. Na svoje si prídu tiež čitatelia obľubujúci literatúru oddychového žánru, ako sú napr. knihy detektívne, historické, či knihy ľúbostné. Zakúpené knižné dokumenty sme propagovali v miestnej regionálnej tlači, a to v týždenníku Podduklianske novinky v stálej rubrike Podduklianska knižnica – Kniha, ktorá zaujme, v časopise Podduklianský knihovník, ktorý vydáva Podduklianska knižnica, v rubrike Knižné novinky, v stacionárnej knižnici a v bibliobuse formou informačných letákov, pri realizácii kultúrno-vzdelávacích podujatí, na výstavkách kníh v knižnici a bibliobuse, kde si môžu čitatelia vybrať zo širokej ponuky týchto nových kníh, na facebooku a na webovej stránke knižnice www.podduklianskakniznica.sk. Veríme, že realizácia tohto projektu bude prínosom pre všetkých čitateľov knižnice v meste Svidník, ale aj širokého okolia, pretože spokojnosť našich čitateľov a kvalitná literatúra to je zámer a snaha nielen tohto projektu, ale celej našej práce.

Za poskytnutie dotácie, vďaka ktorej sme obohatili náš knižničný fond, vyjadrujeme poďakovanie FONDU NA PODPORU UMENIA.

Nadežda Mičáková

Oddelenie ako ho (ne)poznáte

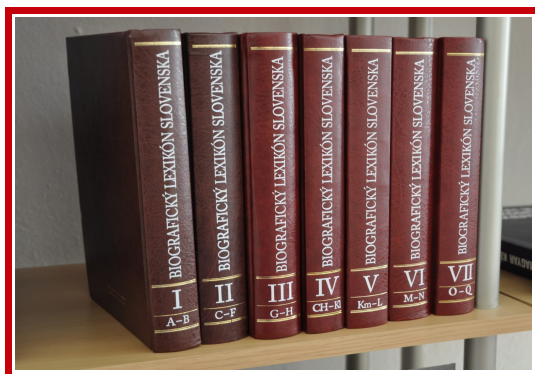
V tejto rubrike oddelenie bibliografie a regionálnej literatúry postupne predstavuje rozličné typy regionálnych dokumentov s ich stručnou charakteristikou a využiteľnosťou pre každého, kto chce hlbšie poznať nádherný poddukliansky región – jeho históriu a súčasnosť, malebné zákutia, ktoré sa snúbia s pohostinnosťou a láskavosťou ľudí žijúcich práve v tejto oblasti Slovenska. Veríme, že si ctení čitatelia a ctené čitateľky nájdu cestu do knižnice a načerpajú a prehľadajú svoje vedomosti o tomto regióne aj prostredníctvom uvedeného knižničného fondu.

PRÍRUČNÝ FOND

Príručný fond oddelenia bibliografie a regionálnej literatúry

Tentoraz sa zameriame na časť regionálneho fondu, ktorá obsahuje prevažne odborné encyklopédie a špeciálne príručky, avšak je tiež neodmysliteľnou súčasťou fondu oddelenia. Reč je o príručnom fonde, ktorého dokumenty by mali byť vždy k dispozícii a nemali by sa požičiavať domov. Celý fond regionálnej literatúry tvoria dokumenty zaznamenávajúce kultúrny, spoločenský, historický, zemepisný a hospodársky vývoj daného regiónu a informujúce o významných osobnostiach, ktoré sa v regióne narodili, pôsobili alebo zomreli, o ich činnosti, o organizáciách a inštitúciách, ktoré v regióne pôsobia alebo pôsobili, významných udalostiach a pod. A dosť veľká časť z neho je určená len na prezenčné požičiavanie. V prípade príručného fondu tohto oddelenia ide o dokumenty, ktoré sa využívajú predovšetkým na rýchle získanie požadovanej informácie, pokiaľ možno v ľahko vyhľadateľnej a priamo využiteľnej forme. Dokumenty s vysokým informačným potenciálom, bez ktorých by práca bibliografa a regionalistu bola oveľa zložitejšia.

Neoceniteľným „pomocníkom“ na oddelení je *Biografický lexikón Slovenska*. Vychádza od roku 2002 a doteraz vyšlo už 7 zväzkov. Plánovaných je spolu 10 zväzkov. Autorom je Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice. Ide o nové spracovanie *Slovenského biografického slovníka*, keďže tento starší 6-zväzkový slovník je už uzavretým lexikografickým dielom, poznačený znalosťami i politickými obmedzeniami doby svojho vzniku (1986 – 1994). Nový *Biografický lexikón Slovenska*, popri upravených, revidovaných a doplnených životopisných heslách z pôvodného slovníka, prináša

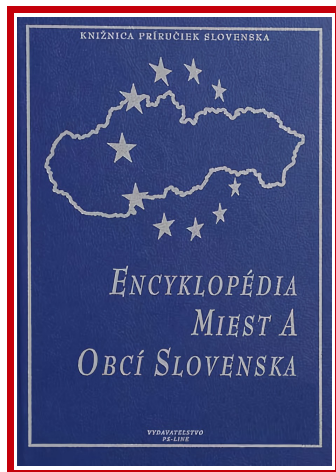
tiež heslá slovenských dejateľov spracované na základe nového výskumu, najmä heslá obchádzaných duchovných a exilových osobností, heslá dejateľov zomrelých po r. 1984 a pod.

V roku 2002 vyšiel úplne prvý 638-stranový zväzok *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok I A – B*. O dva roky neskôr na neho nadviazal *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok II C – F* s počtom strán 696. Na *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok III G – H* sme si počkali do roku 2007 s počtom strán 739. O ďalšie tri roky, v roku 2010, vyšiel 587-stranový *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok IV CH – KI*. Potom nasledoval zatiaľ najrozsiahlejší *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok V Km – L* s počtom strán až 852, ktorý Národný biografický ústav vydal v roku 2013. V roku 2017 vychádza 795-stranový *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok VI M – N*. Zatiaľ posledným vydaným zväzkom je *Biografický lexikón Slovenska. Zväzok VII O – Q* so 718 stranami z roku 2020. Zväzky nového *Biografického lexikónu Slovenska* zatiaľ obsahujú spolu na vyše 5000 stranách cca 11 700 dejateľov Slovenska s uzavretým životom a dielom zo všetkých oblastí tvorivej práce, umeleckého, vedeckého, kultúrneho, spoločenského, hospodárskeho a politického života od Veľkej Moravy po súčasnosť. *Biografický lexikón Slovenska* je základným slovníkovým dielom o slovenských dejateľoch, ktoré by nemalo chýbať vo fonde žiadnej knižnice.

Ďalšou nenahraditeľnou encyklopédiou je *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku* vydávaný Maticou slovenskou. Ide o vlastivedný slovník v troch zväzkoch (I. zväzok: písmená A – J, II. zväzok: písmená K – R, III. zväzok: písmená S – Ž). Bol vydaný v rokoch 1977–1978 vo vydavateľstve SAV Veda. Informácie sú aktuálne k 1. januáru 1965 s prihliadnutím na zmeny do konca roka 1970. Tretí zväzok obsahuje aj miestny a menný register. Na 1575 stranách prinášajú informácie o 3155 obciach na Slovensku. Každá obec má v diele zachytený svoj vývinový profil od prvých archeologických či listinne doložených začiatkov až po rok 1965. Štruktúra hesiel jednotlivých obcí obsahuje všeobecné údaje, prírodné pomery, dejiny, kultúru, zdravotníctvo, šport, turistiku a literatúru, ktorá sa týka jednotlivých obcí. Slovník je dodnes najkomplexnejšou miestopisnou syntézou o jednotlivých sídelných lokalitách Slovenska.

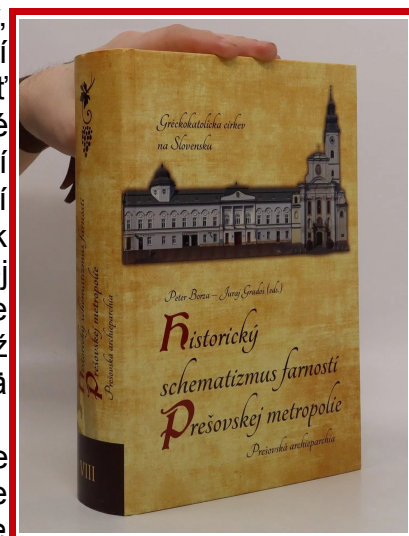
Novšou vlastivednou príručkou je *Encyklopédia miest a obcí Slovenska* z roku 2005. Zostavovateľmi sú Peter Šüle a Peter Šüle ml. Autormi sú 37 historici. Encyklopédia má

960 strán a je rozdelená na osem častí, ktoré zodpovedajú slovenským krajom. V každej časti sú podané informácie o samosprávnom kraji, okresoch daného kraja, mestách a obciach daného okresu. Kniha tiež obsahuje takmer 1000 čiernobielych fotografií. Odborné texty vypracovali historici, pričom „*cieľom tejto publikácie nebolo poskytnúť vyčerpávajúci popis histórie a dôkladný prehľad kultúrnych pamätihodností, ale snahou bolo vybrať z obrovského množstva údajov a informácií tie, ktoré najlepšie charakterizujú región, mesto a obec*“. Ako sa uvádza v samotnej encyklopédii, toto dielo nemá nahradiť spomínaný *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku*. Nenahrádza ho ani rozsahom, ani obsahom. Nadväzuje však naň a v mnohom ho aj dopĺňa. Je výsledkom práce početných archivárov, ktorých snahou bolo podať objektívne informácie o našom regionálnom vývine, a to jednak na základe výsledkov vlastného archívneho výskumu a jednak na základe výsledkov bádania ďalších autorov, ktorí svoje poznatky uverejnili v rôznych knihách, monografiách atď.

Poslednou publikáciou, ktorú by sme na týchto stránkach radi spomenuli, je *Historický schematizmus farností Prešovskej metropolie - Prešovská archieparchia*. Na tejto knihe sa podieľalo 28 autorov. Editormi knihy sú doc. ThDr. Peter Borza, PhD. a ThLic. Juraj

Gradoš, PhD. Vydala ju nezisková organizácia Petra v Prešove v roku 2016 v spolupráci s Gréckokatolíckou teologickou fakultou Prešovskej univerzity v Prešove. V 765-stranovej knihe nájdete históriu terajších i zaniknutých farností a ich filiálok, samotných terajších farských obcí, opis sakrálnych pamiatok a zoznam kňazov, rehoľníkov, rehoľníčok a osobností z jednotlivých farností Prešovskej archieparchie. Zámerom publikácie je poskytnúť odbornej a aj širšej verejnosti dielo, z ktorého bude možné vychádzať pri komplexnom spracovaní dejín farností Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Ako sa vyjadrili samotní editori publikácie, dielo nie je úplné ani dokonalé, ide však o prvý vedecký počin o histórii súčasnej Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku vo formáte farností. Súčasťou knihy je mapa terajších aj zaniknutých farností. Publikácia je tiež obohatená o tabuľky a fotografie, pričom cenné sú najmä historické doteraz nepublikované fotografie.

Okrem týchto vyššie spomínaných diel sa v príručnom fonde oddelenia nachádzajú aj ďalšie zaujímavé publikácie s vysokým informačným potenciálom, ako sú napr. *Pečate miest a obcí na Slovensku* (2 zväzky), *Heraldický register Slovenskej republiky* (8 zväzkov), *Lexikón slovenských žien*, *Vlastivedný slovník Rusínov-Ukrajincov Prešovsko*, *Súpis pamiatok na Slovensku* a iné.

Rubrika Oddelenie ako ho (ne)poznáte vychádza už od roku 2011 a za tie roky sme vám, čitateľom a čitateľkám, predstavili desiatky regionálnych dokumentov rôznej typológie, ktoré sa na oddelení nachádzajú. Príručný fond je poslednou časťou tejto dlhoročnej rubriky – a ako sa hovorí, všetko dobré má svoj koniec. Samozrejme, že okrem tých dokumentov, ktoré boli predstavené na stránkach časopisu, sa na oddelení nachádzajú aj stovky ďalších zaujímavých kníh, zborníkov a dokumentov vzťahujúcich sa k nášmu podduklianskemu regiónu. Každý rok sa náš regionálny fond rozširuje o ďalšie a ďalšie publikácie, ktoré sa stávajú súčasťou studnice informácií o našom krásnom kúsku kraja. Preto budeme radi, keď naše oddelenie osobne navštívite a sami sa presvedčíte o množstve vzácnych informácií, ktoré v miestnosti oddelenia bibliografie a regionálnej literatúry na vás čakajú.

Stanislava Volčková

Použitá literatúra:

Publikácie uvedené v článku

Regionálne osobnosti

Každý kraj, mesto, či obec má osobnosti, ktoré sa v historickom vývoji spoločnosti, ale aj v súčasnosti zaslúžili o rozvoj určitej oblasti spoločenského života a svojím menom sa preslávili nielen doma, ale aj za hranicami svojej vlasti. Hovoríme im REGIONÁLNE OSOBNOSTI. Poznať takéto osobnosti svojho regiónu patrí ku všeobecnej vzdelanosti a hrdosti každého občana. Je treba chrániť ich kultúrne a duchovné dedičstvo pre terajšie i budúce generácie ako nevyčerpatelnú studnicu vedomostí, kultúry, zručnosti a vzdelanosti nášho ľudu v kraji pod Duklou. A práve toto je cieľom uvedenej rubriky, v ktorej predstavujeme osobnosti z regiónu Svidník z rozličných oblastí spoločenského života.

EMIL KUBEK (1857 – 1940)

Prvý rusínsky románopisec na území „Prjaševčiny“

Emil Kubek sa narodil 23. novembra 1857 v maličkovej obci Štefurov (okres Svidník), kde jeho otec, Anton Kubek, pôsobil ako gréckokatolícky kňaz. V lete roku 1866 jeho vtedy len 45-ročný otec zomrel. Zostali po ňom štyri siroty: Emilova najstaršia sestra Mária mala 12 rokov, Emil 6 rokov, brat Anton 5 rokov a najmladšia sestra Alžbeta 4 roky. Matka a zároveň vdova Vilhelmina, rod. Kissová, zostala bez majetku a pomoci. Dôchodok vdovy nestačil pokryť všetky výdavky. Sám Emil si neskôr kládol otázku: „*Jak mohla nas bidna mati Až teper' ne ponimaju!*“

Po skončení základnej školy odišiel do Alumnea sv. Jána Krstiteľa v Prešove, kde študoval za veľmi ťažkých podmienok, tak študoval a aj ukončil Gréckokatolícky seminár v Prešove. Cez prázdniny si pomáhal aj tak, že tak precestoval veľkú časť Uhorska. Bola to preňho veľká životná skúsenosť a najkrajšie oženil s Máriou Schirillovou, dcérou Schirilla z obce Kružlov (okres Bardejov). Z manželstva sa im narodili štyri deti: Mária, Anton, Anna a Alžbeta.

rodinná fotografia

a problémami každodenného života. Zaujímali ho životné problémy, hlavne duchovného

charakteru a viery. Z každodenných stretnutí s nimi poznal ich sociálne potreby, snahu nielen namáhať sa na zemi, ale mať z nej aj úžitok pre reálny život. V rokoch jeho pôsobenia bola v Snakove a v jeho okolí veľká bieda. Emil Kubek učil ľudí, ako správne obrábať zem, aby lepšie rodila (napr. už v zime začal na pole vyvážať maštalný hnoj, aby bolo v jari menej práce). Dal si zhotoviť zvláštny pluh. Vtedajší roľníci to nemohli pochopiť a vysmiali ho. Keď videli, že tieto jeho „nové“ spôsoby sú dobré, nasledovali ho. Na čistenie obilia zaobstaral čistiaci stroj, ktorý v Snakove volajú „trúba“. Akou vymoženosťou bol už na vtedajšie časy vidno z toho, že tento stroj bol v obci jediný a na čistenie obilia si ho ľudia požičiavali ešte donedávna. Tiež učil ľudí chovať včely.

Okrem svojich pastoračných povinností sa venoval aj oprave chrámu. Čiastočnú opravu chrámu ukončil v roku 1890. Pri výstavbe farského domu a kaplnky sa stretával s mimoriadnymi ťažkosťami. Jeho veriaci boli veľmi chudobní, preto sa obracal s pomocou hlavne k nadriadeným úradom. V roku 1894 za pomoci svojich veriacich, ako aj milodarov z USA, začal s výstavbou kaplnky pred obcou k úcte presvätej Bohorodičky. Odvtedy sa každoročne koná odpust na sviatok Zosnutia Presvätej Bohorodičky. Postaral sa aj o novú cestu do Snakova v dĺžke 3 km.

Jeho pričinením bola tiež zriadená obecná knižnica. Emil Kubek pomáhal svojim veriacim po každej stránke. Písal im aj žiadosti a testamenty, z ktorých sa niektoré ešte zachovali. Bol tiež zástancom toho, že základom rozvoja každého človeka sú výchova a vzdelávanie a k tomu je potrebné viesť deti už od malička, pretože národ bez vzdelania je národom bez ambícií. Prvá murovaná škola bola postavená v roku 1894, a to aj vďaka jeho pričineniu. Dovtedy sa deti učili v drevenej budove a ešte predtým slúžil ako škola gazdovský dvor.

Pohľad na West End v meste Mahanoy (okolo roku 1930)

azda najpôsobivejšia báseň *Dobryj tato*. Je to patetické rozprávanie dieťaťa, ktoré trpí za svojho otca, pretože ten stále vysiada v krčme „na maminu psotu“.

Počas dlhých večerov, pri svetle petrolejovej lampy, Emil pracoval nad 387-stránkovým *Starosloviensko-maďarsko-rusko-nemeckým slovníkom*. Tento zámer mu umožnilo uskutočniť aj to, že dokonale ovládal slovenský, rusínsky, ruský, maďarský a nemecký jazyk a po odchode do USA aj anglický jazyk. Porovnával významy slov a hľadal ich inorečové významy, ktoré zoradovoval do abecedného poriadku. Slovník zahrňujúci viac ako 5 500 základných slov (spolu so synonymickými výrazmi ich je okolo 30 000) vyšiel v roku 1906 v nakladateľstve Unia v Užhorode, aj keď ho do tlače odovzdal ešte v decembri 1890.

V lete roku 1904 odišiel do USA. Veriaci ho vyprevadili z obce až ku kaplnke a tam sa s

Kaplnka Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Snakove

Zorganizoval spevácky zbor i dramatický krúžok.

Osobitne pranieval rozšírený alkoholizmus medzi tými najchudobnejšími, ktorý prehlboval ich sociálnu biedu. Vynaložil mnoho úsilia, aby veriacich odvrátil od tohto zlozvyku. Pod prísahou v chráme museli veriaci sľúbiť, že denne vypijú iba jeden pohárik alkoholu. Prirodzene, že do boja zapojil aj svojho literárneho ducha a vo svojich dielach aj s humorom poukazoval na túto spoločenskú pliahu. V tomto smere je

ním so slzami rozlúčili. V USA pôsobil v Gréckokatolíckej farnosti v Mahanoy City, v štáte Pensylvánia. Aká bola príčina, že sa po 19-ročnom pôsobení v Snakove rozhodol odísť z rodného kraja, je ťažké jednoznačne určiť. Akademik Mikuláš Mušinka sa v liste z roku 1976 vyjadril: „... maďarskí bádatelia o ňom píšu ako o človeku, ktorého maďarská vláda poslala do Ameriky, aby tam eliminoval protimaďarské tendencie medzi americkými krajanmi. Je celkom možné, že túto skutočnosť si vtedy ani sám neuvedomoval.“ Je pravdepodobné, že aj on odišiel, aby mohol seba a svoju rodinu lepšie hmotne zabezpečiť a plnšie zrealizovať vlastné literárne ambície. Kým do svojho odchodu do USA publikoval iba v časopisoch, po odchode už vydával aj knižné publikácie. Aj v USA pokračoval v kultúrno-osvetovej práci. Pre snakovskú školu predplácal časopis *Nediľa*. Tento týždenník pre Rusínov Uhorska vychádzal v Budapešti a vydávalo ho Ministerstvo národného hospodárstva pod tlakom národnooslobodzovacích aktivít. Sám v tomto periodiku aj publikoval a aj udržiaval literárne kontakty s rodným krajom. V Amerike spolupracoval s rôznymi periodikami. Najčastejšie to bolo *Ruskoe slovo*, *Sokol* a *Amerykanskij ruskyj vestnyk*. V Amerike tiež vydal brožúru *Otče naš: Tolkovanije hospodskoj molytvy v obrazach i slovamy* či *Malyj katechizmus, sostavlen po systemu narodnyh škol eparchii Mukačevskoj*. Svoje diela podpisoval rôzne: E. Kubek, E. A. Kubek, Emilij A. Kubek. Používal aj pseudonym M. Hančin (Hanchin). Písal rusínskym jazykom (latinkou), ktorý vychádzal z vtedajšej rozšírenej Duchnovičovej verzie rusínskeho jazyka. Ovládanie tohto rusínskeho jazyka, nazývaného aj „jazyčie“, patrilo k nevyhnutnej intelektuálnej a jazykovej vybavenosti každého kňaza. Neskôr napísal štvorzväzkové vydanie diela pod názvom *Narodny Povisti i Stichi*, ktoré vyšli v USA v rokoch 1922 – 1923. I. zväzok obsahuje básne, ako napr. *Dobryj tato* či *Ňit, my ne pomreme*, a povesti, ako napr. *Jedno svídanije*, *Paschal'nyj dar* a iné. Námetom sú hlavne príbehy zo života rusínskeho ľudu v rodnom kraji i vystaľovalcov. Prvý zväzok má 236 strán. Ďalšie tri zväzky obsahujú jeho známy román *Marko Šoltys*, ktorého dej sa odohráva na Makovici na prelome 19. a 20. storočia. Ide o prvý román zakarpatskorusínskej literatúry. Napísal ho v roku 1915. Aj keď bol román odovzdaný do tlače vo februári 1916, nevyšiel a cesta k jeho vydaniu nebola jednoduchá. V roku 1916 sa začalo tlačiť jeho prvých 100 strán, ale tlač bola pozastavená. Jej obnova sa mala uskutočniť o dva roky, k čomu však už nedošlo. Prvýkrát teda román *Marko Šoltys* vyšiel až v roku 1920 v krajanskom časopise *Sokol* v 115 pokračovaniach. Medzi americkými čitateľmi, z ktorých väčšinu tvorili vystaľovalci z nášho kraja, dielo vyvolalo taký ohlas, že viedol ku knižnému trojdielnemu románu. Na ich želanie vyšla kniha v roku 1923 v 3 000 exemplároch vo vydavateľstve Obrana v Pensylvánii. Tento trojdielny román má 577 strán a perokresbami ho ilustroval jeho syn Anton, tiež kňaz. Väčšina jeho diel je didakticky zameraná. Ako dobrý znalec dedinskej duše mal vplyv na ľudí prostredníctvom svojho diela, čím sa zaradil k veľkým buditelom 19. storočia. Počas života v Amerike nebol ľahostajný k problémom našich emigrantov. Vystupoval proti denacionalizácii, ochraňoval svoj jazyk a kultúru a vyzýval vystaľovalcov k pomoci krajanom v Európe. Pre jeho diela sú typické šťastné závery poviedok, posilnené vplyvom života v krajine neobmedzených možností. Jeho diela sú v origináli napísané cyrilikou, lenže v anglojazyčnom prostredí pre tých, ktorí pochádzali z rusínskej oblasti Uhorska a učili sa prevažne v uhorských školách, sa tlačili latinkou, ktorá bola medzi americkými Rusínmi viac populárna ako cyrilika. V roku 1930 napísal svoju vlastnú autobiografiu. Je autorom aj niekoľkých divadelných hier, tie však tlačené nikdy nevyšli. Dnes je už ťažké zistiť, čo všetko napísal a čo sa vydalo. Je isté, že toho napísal veľa. Spolu so synom Antonom sa venovali aj maľbe obrazov a ikonostasov.

NARODNY POVISTI I STICHI.

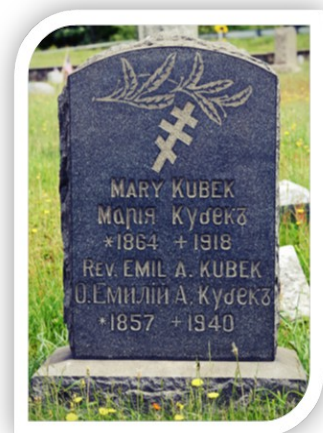
NAPISAL: EMILIJ A. KUBEK

ILLUSTROVAL: ANTONIJ E. KUBEK

I. TOM (VOLUME)

Emil Kubek pôsobil v americkej farnosti ako kňaz do roku 1936. Do penzie odišiel pre vážnu chorobu – rakovinu žalúdka. Bol totiž náruživý fajčiar. Vo farnosti bol veľmi obľúbený a vážený. Zomrel 17. júla 1940 v Mahanoy City, kde je aj pochovaný na miestnom cintoríne St. Mary Cemetery. Na jeho mieste potom pôsobil jeho syn Anton Kubek.

hrob E. Kubeka

V Snakove roku 1977, pri príležitosti 120. výročia jeho narodenia, odhalili na priečelí kaplnky a v chráme pamätnú tabuľu venovanú práve Emilovi Kubekovi. V roku 2007 sa tu tiež uskutočnili spomienkové oslavy, ktoré boli venované 150. výročiu jeho narodenia, a odhalili mu pamätnú tabuľu na priečelí budovy Materskej školy v Snakove (bývalá murovaná základná škola, na ktorej výstavbe sa podieľal). Na základe rozhodnutia Ministerstva školstva SR bol 5. júna 2008 udelený Základnej škole v Snakove čestný názov po Emilovi Kubekovi.

O Kubekovom živote a diele vyšlo v zahraničí, ale aj na Slovensku množstvo monografií a článkov. Prvá väčšia publikácia o tomto významnom dejateľovi vyšla na Slovensku v roku 1999 pod názvom *Emil Kubek, kňaz, básnik, spisovateľ, jazykovedec, rodolub*. Autorom bol gréckokatolícky kňaz František Dancák.

V roku 2004 vyšla od tohto istého autora publikácia pod názvom *Emil Kubek (1857 – 1940)*. V roku 2005 vydal pri príležitosti 65. výročia úmrtia výber z jeho básní a povestí pod názvom *Narodny Povisti i Stichi (výber)*. V roku 2006 vyšiel v Prešove výňatok z jeho literárneho diela o problematike alkoholizmu pod názvom *Vypijte, kumo*. Konali sa viaceré vedecké semináre venované životu a dielu Emila Kubeka. O jeho živote bol natočený aj dokumentárny film. V roku 2015 vznikol v USA projekt s názvom *The Kubek Project & The First West End Walking Tour of Mahanoy City*. V septembri 2015 *The Kubek Project* spustil svoju webovú stránku www.kubekproject.wordpress.com, na ktorej sa nachádza digitálny archív Emila Kubeka a tiež virtuálna prehliadka budov, jednotlivcov, inštitúcií a štvrtí, ktoré inšpirovali Kubekovu poéziu a prózu. Projekt stelesňuje ducha svojho menovca tým, že poskytuje pohľad do umenia, ekonomiky, histórie, literatúry a náboženstva slovanských prisťahovaleckých komunít v pensylvánskom uhoľnom regióne a ich pretrvávajúci odkaz.

Stanislava Volčková

Použitá literatúra

Bandurič, Ivan, st.: Pamiatka na významného kňaza a dejateľa zvečnená v názve školy : Základnej škole v Snakove bol udelený čestný názov po Emilovi Kubekovi / Ivan Bandurič, st. - In: *Bardejovské novosti*. - Roč. 19, č. 25 (2008), s. 1, 3. - ISSN 1336-4030.

Dancák, František: *Emil Kubek 1857-1940* / František Dancák. - Prešov : Petra, 2004. - 39 s. - ISBN 80-89007-52-X.

Dancák, František: *Emil Kubek – kňaz, básnik, spisovateľ, jazykovedec, rodolub*. / František Dancák. - Prešov : Petra, 1999. - 80 s. - ISBN 80-967975-6-5.

Dancák, František – Slivka, Andrej: *Snakov v premenách času : vydané pri príležitosti 150. výročia narodenia Emila Kubeka* / František Dancák, Andrej Slivka. - Prešov : Petra, 2007. - 99 s. - ISBN 978-80-8099-004-6.

Krajňák, Peter, st.: Výročie Emila Kubeka / Peter Krajňák, st. - In: *Prešovský večerník*. - Roč. XXI, č. 4985 (28. júla 2010), s. 2. - ISSN 1336-4030.

Kubek, Emil: *Autobiografia* / Emil Kubek. - Prešov : Petra, 2007. - 24 s. - ISBN 978-80-8099-000-8.

Kudlová, Emília: *Poznávajúte osobnosti nášho regiónu : Jurko Lažo, K.P. Struve (Sáva), Emil Kubek* / Emília Kudlová. - Svidník : Podduklianska knižnica, 1998. - ISBN 80-85147-26-2.

Paľa, Gabriel: *Emil Kubek kňaz, spisovateľ, básnik, jazykovedec : k 150. výročiu narodenia* / Gabriel Paľa. - In: Gréckokatolícky kalendár 2007. - Košice : Byzant, 2007. - S. 77-82. - ISBN 80-85581-38-8.

Symbolický návrat rusínskeho veľikána : v Snakove sa uskutočnili oslavy 15. výročia narodenia významného rusínskeho kňaza, spisovateľa, jazykovedca a rodoluba o. Emila Kubeka / -ros-. - In: *Bardejovské novosti*. - Roč. 18, č. 44 (2007), s. 1, 3, 5. - ISSN 1338-1067.

Internetové zdroje

<https://www.mahanoyhistory.org/kubek.html>

<https://rusynsofpa.blogspot.com/2015/10/the-kubek-project-first-west-end.html>

<https://www.rusyn.sk/emil-kubek-75-rokov-od-jeho-odchodu-do-vecnosti/>

Knižné novinky 2024

KINNEY, Jeff

Denník odvážneho bojka 18. Dutá hlava.

Bratislava : Ikar - Stonožka 2024. - 217 s.

Osemnásť pokračovanie mimoriadne úspešnej série Denník odvážneho bojka prináša nové dobrodružstvá a trampoty školáka Grega Heffleyho. Greg Heffley sa doteraz v škole necítil ktovieako skvele, a keď hrozí, že tú ošarpanú budovu konečne zavrú, vôbec mu to netrhá srdce. Keď však zistí, že skončí na inej škole ako jeho najlepší kamoš Rowley Jefferson, rýchlo zmení názor. Podarí sa Gregovi a jeho spolužiakom zachrániť starú školu, než bude neskoro? Alebo sa v jeho živote začne úplne nová kapitola?

FITZEK, Sebastian : Playlist. Psychotriler. - Bratislava, Tatran 2024. - 325 s.

Hudba je jej život a zoznam pätnástich piesní rozhodne, ako dlho bude trvať. Pätnásťročná Feline Jogowá pred mesiacom bez stopy zmizla. Jej zdrvená matka sa obráti s prosbou o pomoc na súkromného detektíva Alexandra Zorbacha, s ktorým mali čitatelia možnosť stretnúť sa v knihách Zberateľ očí a Lovec očí. Zorbach pri pátraní natrafi na hudobnú službu, cez ktorú Feline počúvala obľúbené piesne, ale playlist bol iba pred niekoľkými dňami zmenený. Obsahujú tieto piesne skrytý kľúč k nájdeniu Feliny? Podarí sa Zorbachovi vypočítaním zdanlivo neškodného playlistu nájsť stopu a zistiť, ako ju zachrániť? Zorbach potrebuje pomoc Aliny Gregorievovej, ale získať ju, vzhľadom na ich spoločnú minulosť, bude ťažšie ako očakával. Pätnásť piesní na vypočítanie, pätnásť piesní na jej záchranu. Zorbach sa snaží horúčkovo vyriešiť záhadu playlistu, no netuší, že pátranie po Feliny ho uvrhne do hrôzostrašnej nočnej mory, v ktorej sú šance na prežitie všetkých zúčastnených takmer nulové...

MARTINÁKOVÁ, Miriam - MARTINÁKOVÁ, Emma

Tvorivá dramatika v pedagogickej praxi. Súbor cvičení a práca s príbehom pre MŠ, ZŠ a ZUŠ. - Vydané vlastným nákladom, 2023. - 48 s.

Metodika je určená učiteľom materských, základných a stredných škôl, vychovávateľom, učiteľom literárno-dramatického odboru v základných umeleckých školách. Ide o praktickú metodiku, kde nájde pedagóg súbor aktivít, ktoré obohatia a zatriktívnia výchovno-vzdelávací proces. Tvorivá dramatika má veľkú moc. Rozvíja komunikačné kompetencie, kompetencie učiť sa učiť, riešiť problémy (osobné, sociálne), kompetencie vnímať, vyjadrovať sa a prezentovať pred verejnosťou. Ak nájdete ten správny kľúč, dokážete vytvoriť z dieťaťa tvorivú, mysliacu a empatickú osobnosť. Cvičenia a práca s príbehom, ktoré sú uvedené v príručke, vychádzajú priamo z aktuálnej praxe. Pri využívaní tvorivej dramatiky v praxi sa totiž stáva, že pedagóg sa „dostane“ k cvičeniam a námetom, ktoré deti až tak veľmi neoslovia, prípadne nie sú pre ne veľmi atraktívne. Súčasná generácia detí má totiž svoje špecifiká. Príručka vychádza z aktuálnej praxe so „súčasnými“ deťmi. Reaguje na ich potreby a témy, ktorými väčšina z nich „aktuálne“ žije.

SPARKS, Nicholas

Vysnívaná zem. - Bratislava : Ikar, 2024. - 350 s.

Spojil ich osud, ale rozdeliť ich môžu sny. Dvadsaťpäťročný Colby kedysi sníval o kariére muzikanta, jeho sen však zmarila tragédia. Aby si na chvíľu oddýchol od farmárskych povinností, rozhodne sa prijať pozvánku na vystúpenie v plážovom bare na Floride. Tam ho opantá nádejná speváčka Morgan. Colby si však uvedomuje, čo všetko ich rozdeľuje – Morgan pochádza z Chicaga, má bohatých rodičov, práve skončila vysokú školu a čaká ju závrtná kariéra. A čo jej okrem nečakane hlbokej lásky môže ponúknuť on? Prácu na rodinnej farme, ktorá nikdy nie je hotová a pre mestských ľudí jednotvárnny, ubíjajúci život. Navyše ho kvári tajomstvo, ktoré sa bojí Morgan prezradiť. Medzitým sa Beverly so svojim šesťročným synčekom snaží začať odznova v malom mestečku. Nedostatok peňazi a strach z despotického manžela ju vedú k rozhodnutiu, ktoré natrvalo ovplyvní jej budúcnosť. Osudy mladých ľudí sú navzájom prepojené a túžba po lepšom živote ich núti čeliť minulosti zoči-voči.

Nadežda Mičáková

Knihovnícke všeličo

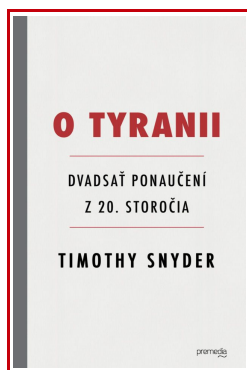
Kniha, knižnica, ľudia okolo kníh a knihovníci patria už po stáročia neodmysliteľne k sebe. A o tom je aj táto rubrika v našom časopise, v ktorej uverejňujeme zaujímavosti, postrehy, informácie, tipy, inšpirácie, rozhovory, kuriozity z domova a zo sveta, tykajúce sa písaného slova, sveta kníh, knižníc a ľudí spojených s nimi. A keďže tento proces poznávania nikdy nekončí, aj kúzlo poznávania trvá a naďalej láka...

„Premýšľaj o tom, čo hovoríš. Vyhýbaj sa otrepaným frázam, ktoré používajú všetci. Odtrhni sa od internetu. Čítaj knihy,“ píše Timothy Snyder v jednej z kníh, ktoré pomôžu lepšie pochopiť, ako a prečo sa spoločnosť mení, ako uvažuje a ako by sa mala brániť tyranii, ktorá môže mať mnoho podôb.

Život po pandémie, politické udalosti alebo napríklad zmena priorít a dlho zavedených zvyklostí môžu vyvolať neistotu. Nedokážete pochopiť, prečo sa to všetko deje. Neviete, ku ktorému názoru sa prikloniť a ako spoznať, čo je vlastne pravda? Alebo vás trápi, akým názorom podľaŕhli vaši priatelia?

Vybrali sme päť kníh, ktoré sa veľmi ľahko čítajú a pomôžu vám zorientovať sa v spoločenskej zmene, ktorá práve prebieha. Nejde pritom o žiadne nepodložené názory jednotlivcov. Každá z kníh ponúka pevné a podložené argumenty opierajúce sa o vedu a históriu.

Timothy Snyder: O tyranii

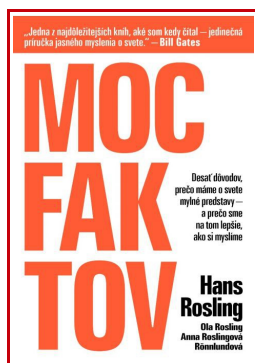
Dvadsať ponaučení z 20. storočia napísal profesor Yaleovej univerzity. Na reálnych udalostiach z nedávnych dejín ukazuje, ako a prečo sa Adolf Hitler alebo Donald Trump dostali k moci, prečo ľudia začali veriť klamstvám a hlavne – ako sa z týchto situácií môžeme poučiť a znova ich neopakovať. Rady sú to mimoriadne jednoduché, takže ich do svojho života môže aplikovať naozaj každý.

Václav Smil: Čísla nelžou

Toto je zásadná kniha pre všetkých, ktorí chcú porozumieť akýmkoľvek predkladaným číslam, naučiť sa ich vidieť v kontexte a vedieť ich správne interpretovať. Svetovo uznávaný kanadský vedec českého pôvodu Václav Smil na základe prekvapivých štatistík a názorných grafov spochybňuje naše často pohodlné myslenie a vyvracia novodobé mýty o tom, ako svet funguje. Okrem užitočných postupov sa dozvieme aj množstvo číslami a štatistikami podložených zaujímavostí, ktoré vás možno šokujú.

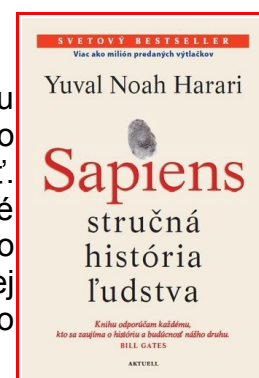
Hans Rosling: Moc faktov

Hans Rosling, lekár, štatistik a popularizátor vedy, opisuje, ako naše inštinkty a naučené myšlienkové pochody skresľujú naše názory na okolitý svet. Zároveň dokazuje, že keď sa pozrieme na čisté fakty a nenecháme sa obalamutiť vlastným mozgom, zistíme, že svet je oveľa pozitívnejším miestom, ako sa na prvý pohľad môže zdať. Táto kniha zmení to, ako hodnotíte svet, pripraví vás na boj s nevedomosťou a vybaví vás aj schopnosťou správne reagovať na všetky budúce výzvy.

Yuval Noah Harari: Sapiens

Kniha Sapiens – Stručné dejiny ľudstva sa síce zaoberá tou najhlbšou minulosťou, tým, ako sa vyvíjal celý ľudský druh, ale, paradoxne, tento pohľad pomáha hľadieť triezvo na našu súčasnosť i budúcnosť. Uvedomíte si, ako radikálne sa menil človek a jeho spôsob života a aké maličkosti tieto zmeny väčšinou spôsobili. Neoddeliteľnou súčasťou jeho vývoja bolo aj to, ako človek dokázal (a stále dokáže) meniť planétu, jej krajinu i zvieratá. Mimochodom, Sapiens vyšiel v angličtine aj ako dvojdielny grafický román.

Jonathan Haidt: Morálka ľudskej mysli

Psychológ Jonathan Haidt vo svojom bestselleri odpovedá na otázky prečo každý z nás uvažuje inak, podľa čoho sa rozhodujeme, akú úlohu v našich názoroch hrá morálka, ako táto morálka vlastne vzniká a odkiaľ sa berie. Aj ako sa líši pod vplyvom rôznych kultúr a prostredí, v ktorom každý z nás vyrastá. Tiež sa napríklad dozvieme, akú veľkú úlohu v utváraní našich názorov má rozum a nakoľko je iba dielom intuície.

Autorkou tohto článku je Zdenka Tomis z Forbes Česko

Zdroj: <https://www.forbes.sk/citajte-tychto-pat-knih-vam-pomoze-lepsie-pochopit-rychlo-sa-meniaci-svet/>

Pranostiky a povery

Pranostiky, tak ako ich poznáme dnes, siahajú do dávnej minulosti, keď človek existoval v tesnej spätosti a v závislosti od okolitej prírody. Klimatické podmienky a počasie určovali jeho zamestnanie i spôsob života a preto i ľudské zmysly v tomto období boli oveľa vyvinutejšie a vnímavejšie na atmosférické premeny. Pranostiky sa najprv šírili ústne až neskôr prostredníctvom tlače, hlavne kalendárov. Sú obyčajne rýmované a slúžili ako pomôcka pri zapamätávaní si výrokov, ktorých význam v kalendári roľníka bol značný. Ľudové pranostiky by sa mohli charakterizovať ako vzťah a boj rozumu a povery. Povera je nepodložená viera v nadprirodzené javy a bytosti a ich pôsobenie na človeka a jeho okolie. V súčasnosti si pranostiky a povery ceníme nie vždy pre praktickú ale zväčša pre ich estetickú hodnotu. Vybrali sme niekoľko pranostík a povier ktoré poznáme, z veľkej časti im dôverujeme, avšak aktívne ich využívame čoraz zriedkavejšie.

Povery

REZANCE ALEBO ŠŪLANCE NA NOVOROČNOM JEDÁLNOM LÍSTKU, MALI ZABEZPEČIŤ VEĽKÉ OBILNÉ KLASY

NA NOVÝ ROK ĽUDIA NEJEDÁVALI HYDINU ANI ZAJACE Z OBAVY, ŽE IM ULETÍ ALEBO UTEČIE ŠŤASTIE

TAK AKO CEZ VIANOČNÉ SVIATKY ANI NA NOVÝ ROK NEMALO NA JEDÁLNOM LÍSTKU CHÝBAŤ BRAVČOVÉ MÄSO SYMBOLIZUJÚCE BLAHOBYT

PRÍCHOD ŽENY AKO PRVÉHO NÁVŠTEVNÍKA DO DOMU NA NOVÝ ROK ZNAMENAL PRE CELÚ RODINU NEŠŤASTIE

NA NOVÝ ROK BIELIZEŇ NESMELA BYŤ VYVESENÁ, PRETOŽE TEN, KTO JU VEŠAL, MAL ŤAŽKO ZOMIERAŤ, ALEBO SA DOKONCA OBESIŤ

NA NOVÝ ROK SA SMETI NEVYNÁŠALI VON, LEBO BY NIEKTO CEZ ROK UMREL

AK NIEKTO NA NOVÝ ROK BOL MRZUTÝ, HÁŠTERIVÝ TOHO MALA PO CELÝ ROK SPREVÁDZAŤ ZLÁ NÁLADA

KOMU SA RÁNO V PRVÝ DEŇ ROKU KÝCHLO, TEN SA MAL V ZDRAVÍ DOŽIŤ BUDÚCEHO NOVÉHO ROKU

ČO SA ČLOVEKU NOC PREDCHÁDAJÚCU NOVÉMU ROKU PRISNIJE, TO SA MU AJ SPLNÍ

Z ČERSTVO PRINESENEJ SVÄTENEJ VODY DÁVALI ĽUDIA NA PITIE MALÝM DEŤOM, ABY MALI DOBRÝ SPÁNOK

TROJKRÁLOVÉ SVÄTENINY SA POUŽÍVALI AKO OCHRANA ĽUDÍ ČI ZVIERAT PRED DÉMONMI, ČI UŽ STRIGAMI, DIABLAMI, VODNÍKMI, DÉMONMI CHORÔB, ALEBO AKO OCHRANA PRED ŽIVLAMI

DO OBRUSA, KTORÝ BOL NA STOLE PRI KOLEDE, SA MAL ZAKRÚTIŤ ČLOVEK, KTORÉHO BOLIEVALI KRÍŽE

TOHO, ČO NA HROMNICE PRACUJE, CEZ ROK ZABIJE HROM

GAZDINA SA MALA KLZAŤ NA ĽADE, ABY MALA DLHÝ ĽAN A KONOPE

HROMNIČKA SA POUŽÍVALA AJ V ĽUDOVOM LIEČENÍ AKO PROSTRIEDOK PROTI BOLENIU HLAVY

POSVÄTENÚ SVIEČKU, NAZVANÚ HROMNIČKA, ZAPALOVALI POČAS BÚRKY, ABY HROM NEUDREL DO OBYDLIA

VAJÍČKO, KTORÉ ZNESIE AKÝKOL'VEK DRUH HYDINY V TENTO DEŇ (na Mateja) SA NEDÁ PODSÁDZAŤ, PRETOŽE SA Z NEHO VYLIAHNE NEPODAROK

NA MATEJA SA NEMALO ZAČAŤ SO ŽIADNOU PRÁCOU, NAKOLKO BY SA AJ TAK SKONČILA NEÚSPECHOM

NA KVETNÚ NEDEĽU MATKY NOSILI DO KOSTOLA MALÉ DETI, ABY VRAJ ZAČALI SKÔR HOVORIŤ

PODĽA TOHO, ČI BOLO PEKNÉ POČASIE, (na Kvetnú Nedeľu) ČI ZLÉ, MALÁ BYŤ VYDARENÁ ČI NEVDARENÁ ÚRODA

CHLAPCOM NA ZELENÝ ŠTVRTOK STRIHALI VLASY, ABY ICH MALI PEKNE HUSTÉ A ABY IM NEŠEDIVELI

NA KYSUCIACH TRIADLI POČAS ZVONENIA STROMY, ABY SA URODILLO VEĽA OVOCIA

DIEVČATÁ, KTORÉ CHCELI MAŤ HUSTÉ DLHÉ VLASY, SI ICH PO UMYTÍ ČESALI POD VRBOU HOVORIAC: VRBA, VRBA, DAJ MI VLASY NA TRI PÁSY!

DO DOMU, KTORÝ BOL OBSYPANÝ MRAVCAMI, MALI ĽUDIA RADI CHODIEVAŤ, ALEBO DIEVČATÁ MOHLI RÁTAŤ S MNOHÝMI NÁPADNÍKMI

NA VEĽKÝ PIATOK NEMAL GAZDA PIŤ, A TO ANI VODU, LEBO BY BOL V LETE STÁLE SMÄDNÝ, ANI PÁLENKU, PRETOŽE BY HO UŠTIPOL HAD ALEBO BY MU ŽIVLY ZNIČILI ÚRODU

Použitá literatúra:

Mičáková, Nadežda : Pranostiky a povery : výberová bibliografia. - Svidník : Okresná knižnica, 1995. - 45 s. - ISBN 80-85147-19-X

Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia

V tejto rubrike na pokračovanie uverejňujeme tzv. výrazy (frazeologizmy), ktoré prekonal tisícročia a používame ich dodnes aj v hovorovej reči.

UHORSKÝ ROK

Termín „raz za uhorský rok“ znamená zriedkakedy, veľmi zriedka.

VETERNÝ MLYN

Bojovať proti veterným mlynom – zbytočne strácať energiu bojom proti nejestvujúcim, nereálnym, iluzóznym prekážkam, vymysleným predstavám; boj, zápas, ktorý je vopred prehraný, boj s vlastným preludom, márne, zbytočné, nereálne úsilie.

VULKÁN (gr. Hefaistos) – rímsky boh ohňa, najmä jeho ničivej moci.

Na túto jeho pôvodnú funkciu Rimania nezabudli, ani keď ho neskôr takmer úplne stotožnili s gréckym Hefaistom. Podobne ako Hefaistos bol podľa týchto novších predstáv aj Vulkán kováčom a zbrojárcom; v práci mu pomáhali jednookí obri Kyklopovia. Jeho sídlo umiestňovali väčšinou pod Etnu na Sicílii alebo na Liparské ostrovy; jeden z nich sa dodnes vola Volcano.

Jeho meno je synonymom sopky už od staroveku.

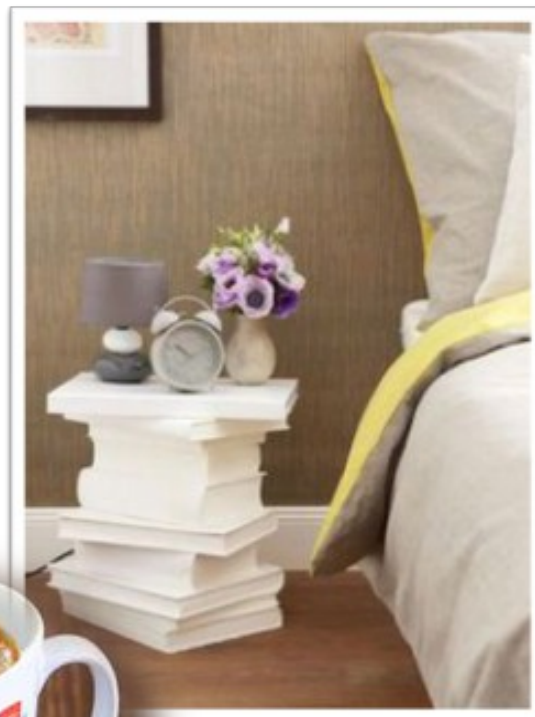
Zdroj: https://www.elespanol.com/viajes/20210707/ruta-llanuras-mancha/594191527_0.html

<https://www.ebay.it/itm/145474589946> - Hefaistos

Použitá literatúra:

Mičáková, Nadežda. 1998. *Výrazy, ktoré preklenuli tisícročia II. : výberová bibliografia*. Svidník : Podduklianska knižnica, 1998. 36 s. ISBN 80-85147-27-0

Ked' miluješ knihy...

Zdroj: https://sk.pinterest.com/?expiration=1709798017&stored=1&user_id=351210608349207037&utm_medium=email

“Knihy sú podobné domovu,
 do ktorého sa vraciame
 i za najväčšej búrky.”

Bernard Bolzano

Logická hra

Do obrazca dopĺňajte čísla od 1 do 9. V každom riadku, stĺpci alebo vo vnútornom štvorci 3x3 (zvýraznenom hrubými čiarami) musia byť všetky čísla od 1 do 9. Žiadne číslo sa v riadku, stĺpci ani vo štvorci 3x3 nesmie opakovať.

SUDOKU

	2				1	6	4	
4	9							7
1			5	6				
9				7				
	7	2		3		9		
		1			2			5
				4				
	3		6				2	
	5	4	2		3			

6	8		7	2		4		
9	7	2			8	6		
	1			6	9			
				7			8	
2			5					9
	9		1	8	2			5
4								
8				9	4	7		

**Poddukliansky knihovník vydáva Podduklianska knižnica vo Svidníku,
8. mája 697/55, 089 01 Svidník, <http://www.podduklianskakniznica.sk/>,
e-mail: metodika.sk@gmail.com, tel.: 054 7882192. Zodp. red.: Mgr.
Kamil Beňko. Zostavila: Nadežda Mičáková, Bc. Ľudmila Priputníková**